УДК 811.111.001.2:004.4

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.7>**Ю. Ю. Петрова**викладач кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету**З. А. Георгієвська**викладач кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто приклади прийомів викладання іноземної мови, використання веб-сервісів для розвитку когнітивних процесів. Когнітивний процес дає змогу поліпшити навички спілкування іноземною мовою. Для цього використовуються такі прийоми, як ігри, презентації в PowerPoint, перегляди відеофільмів, відеоуроки, бесіди з носієм мови по Skype.

Для студентів, які вивчають іноземну мову, важливим завданням є збагачення свого словникового запасу. Для багатьох слухачів це стає серйозною проблемою. Хтось просто завчає ці слова, хтось вибудовує асоціації, хтось запам'ятовує слова тільки після того, як почує або побачить їх де-небудь або застосує їх сам у промові. Завданням викладача є простежити, наскільки добре студент запам'ятав нові слова. У рамках традиційного (граматико-переказного) підходу викладачі просто питають рідною для студента мовою переклад слів, а студент називає їх іноземною мовою. Однак існує більш ефективний метод, що розвиває як запам'ятовування слів, так і навички спілкування іноземною мовою.

Так, викладач перед заняттям готує картки з новими словами й розкладає їх так, щоб не було видно слів, потім студенти діляться на кілька груп по дві людини. Перший студент, витягаючи картку, бачить слово, яке він намагається пояснити іноземною мовою своєму партнеру. Другий студент повинен здогадатися, яке слово пояснює перший студент, а потім назвати його іноземною мовою. Таким чином, студенти самі пояснюють один одному слова, що змушує «відчувати» їх, тобто це не механічне запам'ятовування (слово-переклад). Так нові слова краще засвоюються студентами.

Але сьогодні вже не можна уявити освітній процес у закладах вищої освіти без використання ресурсів Інтернету. Викладачі звертаються до Інтернету не тільки при підготовці до занять, а й при організації проектно-дослідницької діяльності студентів. Для реалізації цієї мети незамінну допомогу викладачеві можуть надати веб-сервіси.

Ключові слова: електронно-освітні ресурси, інтернет-ресурси, освітній процес, когнітивні методи навчання, пізнання, наукові методи, здобувачі, сучасність.

Постановка проблеми. На думку М.В. Кларіна [1], сучасна соціальна криза ставить педагога перед необхідністю зміни свого досвіду, у безперервній освіті з'являється провідна риса – спрямованість на інноваційність. Це означає, що освіта є засобом підтримки людини в кризових умовах і водночас засобом підтримки інноваційних соціокультурних проектів, у ході яких створюється принципово нова методика – когнітивна методика, для розвитку якої використовують веб-ресурси.

Метою статті є аналіз розвитку основної спрямованості й змісту когнітивних методів за допомогою веб-сервісів, які доцільно застосовувати на заняттях з іноземної мови в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) для ефективного навчання студентів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Успішність сучасної людини пов'язана з результатами її навчальної діяльності, які визначаються рівнем її готовності до самостійного отримання необхідних знань.

Викладати навчальний матеріал, а так само вчитися з максимальним інтересом і високою ефективністю в сучасних освітніх умовах можна за допомогою веб-сервісів, які являють собою продукт інтелектуальної діяльності, створений найбільш творчою та інтелектуальною частиною населення.

Великий потік інформації вимагає застосування багатьох методів, у тому числі й когнітивного методу, навчання іноземних мов, які дають змогу в стислі строки надати студентам досить ґрунтовних знань, забезпечити високий рівень опанування та закріплення матеріалу на практиці.

Когнітивний метод навчання, або метод навчального пізнання – це спосіб навчання, що ґрунтується на таких видах діяльності, які дають змогу особистості пізнавати навколишній світ [2].

Класифікація когнітивного методу навчання: науковий метод, евристичний метод, метод порівняння, факти, дослідження, конструювання пра-

вил, гіпотез, прогнозування помилок, конструювання теорій [2].

Наукові методи – це методи досліджень (порівнянь, аналогій, синтезу, індукції, дедукції, класифікації тощо) [2].

Метод евристичних запитань розробив ще давньоримський педагог та оратор Квінтіліан. Для відшукування інформації (відомостей) про якусь подію або об'єкт студенти ставлять такі запитання: Хто? Що? Навіщо? Де? Чим? Як? Коли? Парні сполучення наведених запитань породжують нове запитання, наприклад: Як – Коли? Відповіді на ці запитання та їх можливі сполучення породжують незвичні ідеї та вирішення стосовно досліджуваного об'єкта. Метод евристичного спостереження – цілеспрямоване особистісне сприйняття студентами різноманітних об'єктів і водночас підготовчий етап у формуванні теоретичних знань. Студенти, що ведуть спостереження, отримують власний результат, який містить інформаційний результат спостереження; спосіб спостереження, який застосовано; комплекс власних дій, що супроводжували спостереження. Ступінь творчості студентів під час спостереження визначається новизною отриманих результатів порівняно з тими, які вони вже мали [2].

Метод порівнянь застосовується практично для порівняння версій, створених різними вченими, практиками. Для засвоєння цього методу студентам пропонуються такі запитання: Що означає «порівняти»? Чи завжди й усе можна порівнювати? Укажіть, що, на Вашу думку, не підлягає порівнянню, а після цього зробіть спробу порівняти те, що порівнювати не можна [2].

Метод фактів – спосіб спостереження та збір фактів [2].

Метод досліджень – спосіб самостійного дослідження обраного об'єкта за таким планом: мета дослідження – план роботи – факти про об'єкт – досліді, нові факти – питання та проблеми, що виникли, версії відповідей, гіпотези – рефлексійні міркування – усвідомлені способи діяльності й результати – висновки [2].

Метод конструювання понять (створення колективного творчого продукту) – спільно сформульоване визначення поняття, яке записують на дошці. Водночас викладач пропонує ознайомитися з іншими формулюваннями поняття, наведеними авторами різних підручників або навчальних посібників [2].

Метод гіпотез – метод, за допомогою якого можна сконструювати версії відповідей на поставлене викладачем запитання або проблему. Спочатку потрібно вибрати підстави для конструювання версій. Студенти пропонують вихідні позиції або точку зору на проблему, засвоюють різноплановий підхід до конструювання гіпотез. Потім навчаються повно й чітко формулювати

варіанти своїх відповідей на запитання, спираючись на логіку та інтуїцію. Метод гіпотез розвивається під час виконання прогностичних завдань типу «що буде, якщо ...» [2].

Метод помилок передбачає зміну негативного ставлення до помилок, заміну його на конструктивне використання помилок (і псевдопомилок) для поглиблення професійних знань. Помилка розглядається як джерело протиріч, феноменів, винятків із правил, джерело нових знань, які народжуються при протиставленні загальноприйнятих правил. Увага до помилок може бути актуалізована не тільки з метою їх виправлення, а й для з'ясування причин, через які їх припустилися [2].

Метод конструювання теорій – пропонується провести теоретичне узагальнення роботи, яку виконали студенти за такими параметрами: факти про будову об'єкта; факти про його функції; факти про процеси; факти про взаємозв'язки; з'ясування типів позицій спостерігачів, наприклад, хронологічна позиція (послідовна фіксація та опис подій), математична (досліджуються кількісні характеристики об'єкта, його форми, пропорції), образна (знаходять виразні словесні характеристики об'єкта, його символічні риси); формулювання питання та проблеми, що стосуються найпримітніших фактів, наприклад: «Чому послугу не можна побачити?» [2].

Сьогодні неможливо уявити навчання без суміщення традиційних методів навчання з електронними технологіями. Упровадження комп'ютерних технологій різко змінило підхід до навчальних матеріалів і навчання загалом.

Веб-сервіс включає в себе програмне забезпечення, інформацію, дані, необхідні для його використання в процесі навчання, а так само відеофільми та звукозаписи, для відтворення яких використовують електронні пристрої.

Класифікація електронно-освітніх ресурсів здійснюється за різними напрямками:

1. Технологія створення:

– мультимедіа – ресурси складаються зі звукового або візуального змісту. До істотних відмінностей від книги можна віднести анімацію, кіно, звук, що ми не будемо спостерігати в поліграфічних виданнях;

– текстографічні ресурси – на відміну від книги, база представлення текстів та ілюстративного матеріалу представляється на екранах комп'ютерної техніки, а не на папері, так само є істотні відмінності в навігації по тексті.

2. Середовище використання й поширення:

– інтернет-ресурси онлайн – може працювати тільки в режимі підключення до мережі Інтернет;

– інтернет-ресурси оф-лайн – можна скачати на комп'ютер, він використовується без Інтернету;

– ресурси, призначені для електронної дошки.

3. За змістом:

- робочі зошити;
- навчальні електронно-освітні ресурси;
- електронні довідники і словники;
- лабораторні роботи.

4. Принцип реалізації:

- контрольно-вимірjuвальні матеріали;
- лекційні ресурси;
- практичні ресурси;
- ресурси-імітатори (тренажери);
- мультимедіа ресурси;
- презентаційні ресурси.

Кожен створений електронно-освітній ресурс підлягає оцінці. Необхідні критерії до сьогодні в процесі створення, але основні параметри для оцінки якісного й кількісного стану ресурсів існують. Це охоплення і зміст, якість та обсяг, спосіб фіксації й мова.

Щоб виміряти необхідні параметри інформаційних ресурсів, на практиці використовують різні вимірjuвальні шкали:

- найменувань і класифікацій;
- порядковими;
- порядковими з інтервалом;
- пропорційними (кількісними).

Стандартне заняття завжди буде відрізнятися від заняття із застосуванням електронно-освітніх ресурсів. Отримання студентами нової інформації в роботі з інформаційними ресурсами, такими як Інтернет, словник чи енциклопедія, є більш актуальним прийомом, на відміну від традиційної подачі інформації, що вивчається на занятті, так як самостійна діяльність освоюється студентами набагато більше. З використанням електронно-освітніх ресурсів можна проводити більш цікаві лабораторні заняття, практикуми, лекції-дискусії на основі проблемних ситуацій, так як вони сповнені ілюстрацій, презентацій, відео, графічної інформації, що дає змогу робити навчально-проектну діяльність більш виразною та різноманітною. Електронно-освітні ресурси поєднуються й гармонійно доповнюють традиційні методи на всіх етапах навчання: ознайомлення, тренування, застосування, контролю [3, с. 17].

Великі можливості й перспективи для самостійної творчої та дослідницької діяльності студентів становить використання в освітньому процесі електронних освітніх ресурсів. У педагогіці вважається, що найкращим посібником є посібник, виготовлений самими здобувачами. Саме для цього забезпечується доступ до різних довідкових систем, інформаційних ресурсів, електронних бібліотек.

Завдяки електронно-освітнім ресурсам у домашніх умовах можна більш повноцінно виконати практичні заняття, від віртуального відвідування музею до виконання лабораторного експерименту. Також будь-який учень/студент може

самостійно провести контроль засвоєння власних знань, умінь, навичок без участі педагога, критерії оцінювання вже закладені в електронно-освітньому ресурсі.

Що стосується виконання дослідницької роботи, то електронно-освітні ресурси дають змогу не тільки вивчити опис об'єктів, явищ, процесів, а й працювати з ними в інтерактивному режимі.

Упровадження в освітній процес електронно-освітніх ресурсів не може виключати традиційні методи навчання, а тільки гармонійно доповнювати їх. У практиці роботи викладача електронні освітні ресурси можуть використовуватися як у традиційному навчанні, так й ініціювати застосування сучасних інноваційних освітніх технологій.

В основу конструювання та використання моделей електронних освітніх ресурсів нового покоління в освітньому процесі в умовах традиційного навчання можуть бути покладені:

- характер діяльності того, хто навчається, при використанні електронних освітніх ресурсів нового покоління в навчальному процесі;
- характер взаємодії педагога і студента в умовах використання електронних освітніх ресурсів нового покоління в освітньому процесі [4, с. 48].

При плануванні навчального процесу з використанням електронних освітніх ресурсів рекомендується враховувати такі факти:

- рівень технічного оснащення освітньої організації (від декількох обладнаних кабінетів інформатики, електронної бібліотеки, доступу до різних онлайн книг, журналів, методичних посібників до наявності навчального комп'ютера в кожного студента, включаючи оснащення проекційним обладнанням, інтерактивними дошками тощо);
- стан і ступінь розвиненості інформаційного середовища навчальної організації (у тому числі обумовлює використання ІКТ в адміністративному забезпеченні навчального процесу);
- наявність або відсутність якісного підключення до Інтернет;
- рівень ІКТ-компетентності працівників освітньої організації (педагогів та адміністраторів);
- наявність комп'ютерів, планшетів удома в студентів.

Заняття з використанням електронних освітніх ресурсів – це наочно, барвисто, інтерактивно, інформативно економить час педагога й учнів, дає можливість учням працювати у своєму темпі, дає змогу педагогу працювати зі студентами диференційовано й індивідуально, оперативно проконтролювати та оцінити результати навчання.

Електронні освітні ресурси, безсумнівно, збагатять заняття з іноземної мови на всіх етапах її вивчення, так як ці матеріали дають змогу навчитися не тільки розробити якісний навчальний проект, а й зробити його з ентузіазмом і задо-

воленням, для них відкриваються можливості проявити свою індивідуальність, розвиваючи дослідні пізнання.

Висновки і пропозиції. Загалом хотілося б відзначити, що намічається стійка тенденція до збільшення присутності інформаційно-освітніх ресурсів не тільки в процесі навчання, а й у нашому повсякденному житті. Цілком імовірно, що колись весь освітній процес буде перенесений у віртуальний простір, що теоретично створить можливості для якісного поліпшення результативності навчання.

Список використаної літератури:

1. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике. Рига : Эксперимент, 1995. 176 с.
2. URL: https://pidru4niki.com/78575/pedagogika/metodi_navchalnogo_piznannya_kognitivni_metodi_navchannya (дата обращения: 04.06.2021).
3. Вембер В.П. Информатизация образования и проблемы внедрения педагогических программных средств в учебный процесс. *Информационные технологии и средства обучения*. 2007. № 2 (3). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/262#.VQ> (дата обращения: 04.06.2021).
4. Чернобай Е.В. Подготовка учителя к разработке электронных образовательных ресурсов в системе повышения квалификации. *Педагогическая информатика*. 2010. № 3. С. 46–52.

Petrova Yu., Heorhiievskia Z. Using web services to develop cognitive processes in learning English

This article discusses examples of techniques for teaching a foreign language, the use of web services for the development of cognitive processes. The cognitive process allows you to improve your communication skills in a foreign language. To do this, use such techniques as games, PowerPoint presentations, watching videos, video tutorials, conversations with a native speaker on Skype.

For students studying a foreign language, an important task is to enrich their vocabulary. For many listeners, this becomes a serious problem. Someone simply learns by heart these words, someone builds associations, another one memorizes words only after he/she hears or sees them somewhere or uses them himself/herself in speech. The teacher's task is to track how well the student has memorized new words. Within the framework of the traditional (grammar-translation) approach, teachers simply ask the translation of words in a student's native language, and the student names them in a foreign language. However, there is a more effective method that develops both memorization of words and communication skills in a foreign language.

So, before the lesson, the teacher prepares cards with new words and puts them so that the words are not visible, then the students are divided into several groups of 2 people. The first student, pulling out the card, sees the word that he is trying to explain in his partner's foreign language. The second student must guess which word the first student is explaining and then name it in the foreign language. Thus, the students themselves explain the words to each other, makes them "feel" the given words – that is, this is not rote memorization (word-translation). This helps students learn new words better.

But today it is no longer possible to imagine the educational process in the IHE without the use of Internet resources. Teachers turn to the Internet not only when preparing for classes, but also when organizing students' project and research activities. To achieve this goal, web services can provide irreplaceable assistance to teachers.

Key words: e-educational resources, Internet resources, educational process, cognitive teaching methods, cognition, scientific methods, applicants, modernity.